

20

Д Е К Л А Р А Ц І Я

ПРАВИТЕЛЬСТВА УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ

ВИГОЛОШЕНА ГОЛОВЮ РАДИ НАРОДНИХ МІНІСТРІВ В. П Р О К О П О В И -
Ч О М . НА ХІІІ ПЛЕНУМІ РАДИ РЕСПУБЛІКИ

25 ВЕРЕСНЯ 1921 року.

Світла Радо! Правительство У.Н.Р., промовляти нині іменем якого висока честь і велика відповідальність припала мені, перед тим, як приступити до реальної роботи, вважає за свій обов'язок подати під високу розвагу Світлій Раді Республіки свої міркування що до загального напружаму і характеру його діяльності.

Правительство твердо стоїть на тих принципах, які сформувалися в складному процесі відбудовання нашої державності і закріплені в основі своєї діяльності. визнає нище зазначені основи: Самостійність У.Н.Р., парламентарний лад, та демократичний устрій; рівноправність всіх національностей, що живуть на Україні, на підставі існуючих законів; забезпечення основних інтересів робітничих і селянських мас; ту засаду, що земля має належати трудовому селянству, й той принцип, що єдиним державним центром У.Н.Р. являється центр, в державній системі якого мають своє місце Рада Республіки, як зверхній орган народної влади, і СИМОН ПЕТЛЮРА, як Голова Держави в даний момент.

Виходячи з цих основних засад, правительство не подаватиме зараз детальної програми своєї діяльності, вважаючи, що деталі часто дуже важкі й точно сформульовані кожним Міністром з обсягу своєї діяльності, знайдуть собі місце і розв'язання в процесі роботи в тісному контакті з Радою Республіки. Парламентарно-діловий принцип складання кабінету дає певність, що правительство і Рада Республіки знайдуть завжди спільну мову. Маючи на увазі правильний і безперервний розвиток державної роботи на нашій території і

205
оправдання тих надій, які зв'язує з нашим переходом на рідні те-
рени все населення України без різниці класів і національностей,
Правительство вважає за необхідну умову успіху його роботи в
найтіснішому контакті з Радою Республіки-дисциплінованість
цієї роботи і планомірність. Зоставляючи на боці все дрібне, ми
маємо в першу голову вирішити негайно і послідовно основні кор-
динальні питання нашого державного життя. Отже, відносячи ви-
яснення деталей до самого процесу спільної роботи, потрібні для
успішності якої умови я зазначив вище, правительство подає нині
самі лише загальні віхи в двох сферах життя нашого державного
організму внутрішній і зовнішній.

В першій сфері життя-внутрішній ми маємо перед со-
бою два комплекси завдань: 1/ Організаційного характеру завдан-
ня тут, на чужині; 2/ заходи, зв'язані з прискоренням нашого по-
вороту на рідну територію і з підготовленням відповідного грун-
ту для цього, а разом з тим, і для по змозі швидкого налагоджен-
ня нормального життя на Україні, що знаходиться нині під воро-
жою окупацією.

В першій половині цього завдання-організаційні за-
ходи тут, - ми вважаємо за свій обов'язок перш за все додати
всіх сил, все зробити для нашої героїчної армії для того, щоб
задовольнити її потреби, як матеріальні, так і духовні, і зміц-
нити її, як аполітичне, але свідоме своїх національно-державних
обов'язків, дисципліноване, регулярне, на зразок європейський,
військо. Близько до серця приймаючи інтереси і долю козаків на-
ших, Правительство вживе заходів, щоб забезпечити відповідним
способом інвалідів, поранених і хорих і щоб встановленням від-
повідних нагород одзначити героїв і задовольнити всіх козаків,
хто взяв участь в визвольній боротьбі, в першу чергу землею.
Трудна це річ, надто в тих умовах, в яких ми перебуваємо, але
правительство полегшення її нормального розв'язання бачить в то-
му, що зараз існує Вища Військова Рада, цей мозок Армії, орган
її сконсолідованої думки, і в тому, що в рядах своїх правитель-

81

ство має Військового Міністра, який відповідає за всю військову справу і який поєднує в своїй особі обов'язки Військового Міністра з урядом Командуючого Армією. У цьому, в порозумінні цих чинників, гарантія і правильного ходу, теоретичного розроблення всіх проблем військових і своєчасного поставлення на чергу дня всіх потреб практичних.

Далі велику вагу прив'язує уряд до нашого центрального урядового апарату, в значній мірі випробованого на тяжкій роботі й пересіяного по частині на густе сито всього того, що довелося йому пережити. Збереження цього апарату, його удосконалення, його пристосовання до вимог даного моменту, підготування до повернення відповідним способом на нашій території, а поки що створення певних нормальних умов життя і праці - все це створить собою предмет постійного пеклування Правительства.

Що торкається до другої половини завдання роботи на теренах окупованих ворожою силою, серед нашого народу, що в тяжкій неволі більшовицькій не тратить сили духу, виступаючи з активним протестом, і всі надії свої на нас покладає, на нас сподівається, що торкається роботи серед і для народних мас, джерела нашої сили і певності, то тут Правительство за найперший свій обов'язок вважає: встановлення найтісніших зв'язків з Україною, надання їм, цим зв'язкам, регулярного характеру, далі підготування відповідного ґрунту серед населення для нашого повороту і нарешті - і це найголовніше - ряд заходів і мір тісно зв'язаних з попередньою діяльністю в цьому напрямку Уряду, які мають урегулювати керування народними рухами і ввести їх в певні береги і направляти і далі що можуть течію на лотки нашої державності, щоб ні одна крапля крові народної не пролилася марно.

Але повернутись до дому і удержатись там ми зможемо тільки тоді, коли прийдемо з готовим апаратом і розпочнемо роботу по відбудуванню нормального життя України по певному плану. Тому Правительство разом з вищезазначеними заходами і поруч з теоретичним розробленням питань нашої державності намічає уже зараз цілу низку підготовчих мір.

2/10

Констатуючи факт перетворення етнографічної ма-
си в свідому націю, що являється найцінішим результатом доте-
перішньої тяжкої і багатой на жертви, - на жертви, перед якими
я в даний момент іменем Правительства схиляю чоло, - багатой
на жертви боротьби за нашу державність, Правительство великої
ваги надає самій основі її, тій державности-українській куль-
турі. Тут Міністерство Освіти, продовжуючи далі свою роботу,
предложить Раді Республіки конкретні законопроекти, які мають
зміцнити на принципах демократичних самі підвалини духовні
Республіки, витворюючи певні норми виховання й освіти покоління
свідомих громадян У.Н.Р.; сприяючи одночасно на ґрунті нашої
державности вільному культурному розвитку всіх національних
меншостей України.

В сфері життя церковного, яке де далі набуває
все більш й більш значіння, ставлячи на перше місце церкву жи-
ву, в цій сфері правительство непохитно стоїть на принципі ав-
токефалії церкви української і йтиму далі до її осягнення.

Міністерство Справ Внутрішніх, як і все Прави-
тельство, високо ставлючи ініціативу й самодіяльність всіх
державно настроєних елементів населення, бажаючи притягти до
активної державної роботи всі елементи без різниці клясів й
національностей, Міністерство це вестиме роботу свою в напрям-
ку притягнення до одбудування державного життя населення на
місцях, починаючи з самого низу, й вважаючи його, це населення,
активним, безумовно потрібним, користним чинником в одбудуван-
ні держави. Найблищими своїм завданням ставлючи забезпечення
ладу й спокою, створення гарантій праводержавного устрою, Пра-
вительство вживе всіх заходів, використавши досвід минулого,
щоб створити організований твердо апарат народнього безпечен-
ства.

В обов'язку діяльності Міністерства Народнього Го-
сподарства, перед яким стоїть велика робота по, так мовити, ма-
теріалізації попередніх заходів наших економічного характеру
Міністерства Закордонних Справ і інших на чужині, заходів, про

22

які ми говоритимемо в зв'язку з другою сферою нашого життя державного - зовнішньою, от в обсязі Міністерства Народного Господарства Правительство вживе підготовчі міри, які твердо спиратимуться на принципи випробованих самим життям, а саме: Правительство як і попереднє, так і нинішнє твердо стоятиме на переведенні в дійсність основ вільного торгу. Далі воно вживе відповідних заходів для урегулювання справи торгу зовнішнього і, проводячи далі раз намічену ще давніше політику економічну, дбатиме про те, щоб підтримати сільсько-господарську промисловість, в першу чергу цукрову.

В своїй діяльності Міністерство Народного Господарства визначне місце одводить приватній і громадській ініціативі й засобам до відбудови зруйнованої промисловости, дрібної й великої, а також підтримує ремісничу працю, щоб вона могла розвиватись органічно при найбільш сприятливих умовах.

Вважаючи кооперацію визначним чинником національним і економічним, чинником, на житті якого негативно відбилися умови окупації з одної сторони й еміграції з другої, Правительство одводить йому відповідне місце в процесі налагодження життя нашого на підвалинах, що совпадають з засадами нашої державности. І тому йтиме до того, щоб переревізувати, тоб-то переглянути, дотеперішнє наше становище шляхом урегулювання відносин між державою й цим важним чинником економічного й національного життя.

Налагодження народнього господарства не можливе без одбудови транспорту, де перед Правительством стоїть великої ваги й не меншої трудности завдання. В даний момент скажу коротко: вважаючи транспорт за основу оживлення нашого державного економічного життя, Правительство вестиме далі підготовчу роботу Міністерства Шляхів в напрямку реальному, який розпочато попереднім кабінетом, і з якими зазнайомлені Члени Високої Ради Республіки.

Всі ці заходи тісно зв'язані з нашим становищем

225
Фінансовим і мірами до його поліпшення й урегулювання.

Тут здаючи собі справу неймовірних труднощів, які стоять перед нами, Міністерство Фінансів дбатице про реформу системи податкування прямого і посереднього, якої вимагає зміна всієї економічної кон'юнктури, про встановлення де-яких монополій, не порушуючи принципів вільного торгу, про урегулювання емісії і закінчення зовнішніх позичок.

Але Правительство вживаючи всіх цих заходів, глибоко переконано, що доти не можна буде оздоровити зовсім нашого фінансово-економічного життя і покласти певні підвалини розвитку народного добробуту, доки не ввійде знову в обіг та масса мільярдова грошових знаків, яка лежить схована у людности. Тому на Міністерство Фінансів разом з іншими заінтересованими відомствами возлагається в першу чергу, знайти шляхи, йдучи якими ми зможемо ожити наше економічне життя, пустивши в обіг діяльний ці збереження народні.

Вже все це, всі ці міри одновленню господарського життя України і сотворенню нормальних умов його розвитку, все це стоїть в тісному і нерозривному звязку з заходами Правительства в сфері зовнішньої політики. Наша закордонна політика, основана на бажанню нашому жити в згоді з сусідами і включити Україну в систему господарського життя Європи, має тепер прямувати до заінтересування порядкуючих чинників світової політики справами України та реальної допомоги їй. Зруйноване господарство України вимагає заложення в справу відбудови його великих капіталів, великих фахових сил і технічних матеріалів - і це повинно бути куплено навіть дорогою ціною, а тому правительство має поробити поважні заходи до розкриття перспектив для промислової, фінансової та торговельної ініціативи на Україні певних держав і організацій Європи.

В звязку з цією роботою Правительство уважає за конче доцільне в окремому законодавчому акті зазначити, що держава наша приймає на себе відповідальність за борги бувшого

Російського Уряду, в частині, яка припадає на нас і буде визначена тим актом.

Україна піде в своїх міжнародних відносинах шляхом вже два роки позначеної орієнтації і маючи певні посередні державні чинники для включення її в орбіту політики великих держав, буде і далі стояти на суті договорів заложених до цього часу, дбаючи про зміцнення їх та поглиблення і корективи, які викликаються новими обставинами, що утворилися й будуть утворені нашою органічною роботою та співзвучним народнім рухом могутнім на Україні.

Разом з тим рахуючи на широку поміч Держав Європи, в формі допомоги фінансової і технічної та інструкторської і шукаючи її тепер та реалізуючи в відповідний мент, Правительство не може одначе стати на шлях запроси чужої збройної сили для заведення ладу і визволення України та такої платні за допомогу, яка порушила б принцип державної незалежності У.Н.Р.

Гарантією самостійної української політики являється на думку Правительства об'єднання активних демократичних противобольшовицьких і політичних організацій, які власними силами підважують велику спільну акцію військову на територіях бувшої Росії та політичну в Європі і покладуть в цій спільній боротьбі основи майбутніх своїх відносин для гарантії миру й вільного розвитку продукційних сил та культурної творчости на Сході Європи.

Тому робота Правительства в міжнародній політиці піде шляхом широкої пропаганди ідеї необхідности рішення проблеми Сходу Європи, способом закріплення державної незалежности новоповсталих держав, їх визнання з боку керуючих чинників світової політики, їх спільної акції, шляхом вяснення і підготовки майбутніх відносин і визначної ролі України, як головного чинника відродження Сходу Європи.

Члени Світової Ради Республіки Правительство виразно уявляє собі ті великі труднощі, які стоять перед ним, ту

220
неясність перспектив в зв'язку з загально-політичною кон'юнкту-
рою, при якій воно мусть розпочати свою діяльність. Правительство
почуває, що завдання може перевищує його сили.

Але не вважаючи на це все, воно не могло одмови-
тися од того, щоб взятися до вирішення вищезазначених завдань.

Його спонукало до цього почуття обов'язку перед
Республікою, яке не дозволяло проволікати з часом, доки на на-
ше місце прийдуть і достойніші і здатніші.

Далі привело нас сюди, до взяття на себе важкого
обов'язку Першого Парляментарного Правительства України, при-
вела нас до цього віра, віра незломна в конечну перемогу нашої
державности, віра, що спирається на об'єктивних непереможних
даних. Форми життя, які накладаються окупаційною владою україн-
ському народові, абсолютно цим народом неприемлими з мотивів,
як політичних, так могутніх економічних і культурно-національ-
них. Ці форми падають і впадуть налевно. Одновлення нормального
народнього життя на всьому Сході Європи неможливе без нас і
тільки з нами, в нас і через нас порятунок.

Наше завдання тільки знайти ті шляхи, якими ми
можемо прискорити цей процес визволення, одбудування У.Н.Р.,
приведення ладу на Сході Європи, оживлення там культурно-еко-
номичного життя, а разом з ним і унормовання всього життя Ев-
ропи.

От, Панове, це почуття обов'язку, ця віра незломна,
дозволила нам взяти на свої плечі цей тягирь важкий, що отпо-
відальність велику і перед Вами і перед мільонами населення
України.

Ми зважилися на це і тому, що серед цієї темної но-
чі загоріли нам ясні зори провідні. Це -консолідація всіх жи-
вих, творчих сил нашого народнього організму коло єдиного за-
конного центру Української Держави, за яким стоїть преемствен-
ність влади і традиції У.Н.Р. на чолі з Головою Директорії
СИМОНОМ ПЕТЛУРОЮ, ця консолідація являється гарантією успі-

24

ху для досягнення основної мети МІЦНОЇ НЕЗАЛЕЖНОЇ ДЕРЖАВИ УКРАЇН
СЬКОЇ. Це те, що ця консолідація прийняла конкретні форми: ми ма-
ємо Раду Республіки, якої авторитетними вказівками в своїй вико-
навчій роботі мусить керуватись Правительство.

Подаючи вищезазначений план діяльності Правительст-
ва, в самих загальних рисах, під високу розвагу Світлої Ради Ре-
спубліки, я маю за честь іменем Правительства заявити, що тіль-
ки в тісному контакті з Радою Республіки і тільки маючи за со-
бою довіря Ради Республіки, матиме змогу Правительство негай-
но приступити до реалізації зазначених заходів на благо всієї
Отчизни нашої.

ГОЛОВА РАДИ НАРОДНИХ МІНІСТРІВ *Григорій Труханович*

Заступник Голови Р.Н.М. і Міністр Юстиції *Петро Козуб*

" " " і Міністр Закордонних Справ *Микола Коваль*

Міністр Внутрішніх Справ *Михайло Дімінський*

Міністр Військових Справ і Командуючий Армією

Міністр Земельних Справ *Олександр Ковалевський*

Міністр Народного Господарства *Микола Козуб*

Міністр Шляхів *Микола Козуб*

Міністр Здоров'я й Опікування *Іван Лита*

Міністр Праці

Міністр Єврейських Справ *Гінхас Кроснік*

Міністр без теки

Керуючий Міністерством Ісповідань *Іван Лита*

Керуючий Міністерством Фінансів *Левко Шум*

Керуючий Міністерством Освіти *Іван Лита*

Державний Секретарь *Богдан*